

en vrouwen, over volken en staten, over gezinnen en families, over der menschen leven en taak langzamerhand gaan verstaan.

Er is ook ten aanzien van dit alles allerlei en dikwijls lunist misverstand.

Eenerzijds is men geneigd alles wat de bijbel zegt over menschen, volken, staten, culturen kortweg als historische mededeeling — al of niet juist — te noteeren en te waardeeren. De bijbel zegt dan alleen hoe in vroeger eeuw menschen leefden en zwoegden, dachten en oordeelden, zonder er aan te denken, dat dat in eenig opzicht voor ons van meer beteekenis zou zijn dan de buiten de Schrift ons overgeleverde verhalen omtrent vroegere gebeurtenissen, toestanden en verhoudingen. Natuurlijk kunnen en moeten dergelijke berichten ons dan wel tot leering strekken! Vrouwe Historia is een eerbiedwaardige leerares. En de spiegel der historie is een beroemd instrument ter bevordering van zelfkennis en ter beoefening van zelfcritiek. Maar van een bijzondere beteekenis, van een buitengewone functie van den bijbel kan in dit opzicht toch geen sprake zijn! De mededeelingen en teekeningen en waardeeringen van het menschen-, volken-, en wereldleven, zooals de bijbel die geeft, liggen principieel in eenzelfde vlak als die van andere overleveringen en auteurs.

Anderzijds heeft men dikwijls al deze mededeelingen, aanwijzingen, zinspelingen van den bijbel omtrent wereld en menschen als wetenschappelijk materiaal beschouwd. Men meende uit den bijbel een reeks van wetenschappen, althans fragmenten daarvan, te kunnen opbouwen! Zoo heeft men geprobeerd een „bijbelsch wereldbeeld“ te construeeren. Men trachtte allerlei gegevens op te diepen omtrent den leeftijd en den bouw der aarde, Hardnekkig poogde men telkens weer een bijbelsche psychologie te ontwerpen. Ja, men meende zelfs wel een anthropologie in elkaar te kunnen zetten uit wat de bijbel, overal verspreid, omtrent den mensch, mededeelt. Feitelijk werd zoo de bijbel gezien als een soort handboek voor natuurwetenschap, zielkunde, soms ook nog voor volkenkunde en heel veel andere „kundes“ meer.

C. VEENHOF.
(Wordt vervolgd.)

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN

Hoe Professor Aalders Gereformeerd Amerika voorlicht.

Ons werd toegezonden de „Reformed Review“ van Aug. 1945, een in Amerika verschijpend Geref. blad. Dr. H. Beets, in Holland welbekend, neemt in dit blad in de rubriek: Geref. persoverzicht, een brief op, welke Prof. Aalders van de V.U. hem heeft toegezonden. De professor wil met dezen brief voorlichting geven aan het Geref. publiek in Amerika, en wel inzake het bekende conflict in de Geref. kerken in Nederland. Daar tegen is natuurlijk op zich zelf geen bezwaar en Prof. A. heeft daartoe ook het recht. Als hij dat dan maar objectief en volledig doet en zich niet schuldig maakt aan onware en tendentieuze berichtgeving, waardoor de feiten geweld worden aangedaan. Dat nu is de groote grief tegen dit schrijven van prof. A., waarvan hij n.b. ook publicatie verzoekt, dat zijn voorlichting geschiedt naar het bekende propaganda recept van Goebels. Deze brief leidt niet in de aanhangige kwesties in, maar insinueert er lustig op los tegen Prof. Schilder, de bezwaarden en de vrijmakings-actie en vertoebelt zoo reeds bij voorbaat de atmosfeer in Amerika voor de vrijgemaakte kerken. En dit geschiedt alles gansch liefelijk. Wat des te gevaarlijker is. Het is als een begrafenissen met bloemen. De menschen zien de begrafenissen plaats. En om de begrafenissen is het te doen, niet om de bloemen.

Nu zou men verwachten, dat Dr. Beets eenige voorlichtigheid ten aanzien van dezen brief in acht genomen zou hebben. Want hij krijgt daarin een voorstelling van de zaken, die maar van een kant komt. En dus zal hij wijselijk zich nog een oordeel voorbehouden. Tot ook van andere zijde hem inlichtingen geworden zijn. Zoo zou het ook behooren. Maar dat doet hij niet. Hij is door dezen brief volkomen klaar met het conflict in de Geref. kerken. Hij legt daarvan getuigenis af in de bewoordingen van de inhouds-opgave, die hij boven dezen brief doet afdrukken; en hij doet het door onder het schrijven van Prof. A. te zeggen: we zijn Dr. Aalders dankbaar zooveel licht te werpen op de kwestie Schilder. Hij aanvaardt dus alles wat Prof. A. schrijft, heel die acte van zware beschuldigingen, heel dat vernietigend requisitoir. Dat is erg oppervlakkig en niet erg schriftuurlijk. Erg oppervlakkig, want iedereen, die in den gang van zaken waarlijk heeft meegeleefd, zal moeten zeggen: nou, nou Dr. Beets, u bent toch gauw klaar met de kerkelijke kwestie in Holland; er is nog heel wat meer en

heel wat anders gebeurd, dan wat Dr. A. u belooft op te schrijven. Ook is het niet erg schriftuurlijk. Wederom is nog altijd een eisch der Schrift en onverhoord oordeelen is niet overeenkomstig de eischen der rechtvaardigheid. Wanneer u uw oordeel nog wat had opgeschort tot u ook van andere zijde inlichtingen had ontvangen, dan zou dat zinnetje over dat „licht“ misschien achterwege gebleven zijn.

Dit eerst in het algemeen. Vervolgens maak ik zo hier en daar een kanttekening bij dezen brief. Het eerste deel laat ik weg, omdat dat met de „kwestie Schilder“ niet te maken heeft, doch alleen met de toestanden in Holland in den bezettingstijd, met de onderdrukking en uithongering van ons volk.

Het tweede deel handelt over het kerkelijk conflict. Het luidt als volgt:

Belangwekkende brief van Dr. Aalders over de kerkelijke toestanden in Nederland. De kwestie Schilder en bijzonderheden. Hij doet den menschen geloven, dat hij de oude geest van de Scheiding van '34 doet herleven tegenover de Kuiperiaansche Theologie (cursivering van mij, Ka.).

De kwestie Schilder.

Misschien hebt u nog niet gehoord van de groote moeite, die in onze kerken veroorzaakt is door Dr. Schilder en een aantal van zijn vrienden¹⁾. De Gen. Synode van Sneeek, die u gedurende enkele dagen hebt bijgewoond, kwam ten slotte na een aanhoudende en een vervelende behandeling van de leergeschillen tot een besluit (in Juni 1942); dat besluit was buitengewoon gematigd, veroordeelde slechts enkele vrij extremistische opvattingen, maar hield stevig stand voor de Geref. theologie met het oog op de Gemeene Gratie en andere behandelde onderwerpen, vermeerderde iedere afwijzende uitspraak betreffende de ideeën van Schilder. Het resultaat was, dat deze beslissing alom werd goedgekeurd door onze menschen, wat een groote voldoening gaf.

Dr. Schilder echter, die constant geweigerd had (met Prof. Greijndanus) te nemen aan de Synode-bespreking²⁾ was niet tevreden, en het was duidelijk, dat hij uitzag naar een gelegenheid om een conflict te veroorzaken³⁾.

Deze gelegenheid deed zich voor toen de Synode, wegens langdurige zittingen en het vermoedende werk en ook wegens de kosten voor de kerken, besloot de nieuwe Synode, die in hetzelfde jaar 1942 samengeroepen moest worden, uit te stellen tot 1943⁴⁾. Dr. Schilder, gesteund door Dr. Greijndanus beschreef dit als onwettig, tegen de kerkenorde, symptoom van een hiërarchische houding enz. Op deze wijze verwekten zij veel rumoer en sommige kerken weigeren de beslissing van de Synode te erkennen. Toen de nieuwe Synode van '43 vergaderde, vond zij op haar tafel een groote massa bezwaarschriften, eischende, dat zij de beslissingen van haar voorganger zou verwerpen. Het resultaat was echter, dat de Synode de volkomen wettigheid van het besluit erkende.

Nu was dit niet de eenige pijn, die de oppositie op haar boog had, er waren ook een aantal bezwaarschriften tegen de besluiten betreffende de leergeschillen, en merkwaardig genoeg, het meest opvallende bezwaar was gericht tegen de Synode van Utrecht 1905, vanwege de beslissing „dat volgens de belijdenissen onzer kerken het zaad des verbonds krachtens de belofte Gods te houden is voor wedergeboren en in Christus geheiligd, totdat hij het opwassen en uit hun leer of wandel het tegendeel blijkt“⁵⁾. Deze formule, die gebieken was een door God gezegende vredesstichtster te zijn gedurende bijna 40 jaar, werd nu plotseling bestreden en veroordeeld als strijd met Schrift en belijdenis te zijn⁶⁾. De Synode onderzocht de bezwaren nauwkeurig⁷⁾, maar kon tot geen ander resultaat komen, dan dat de Synode van 1905 gelijk had gehad.

Nu begon Dr. Schilder, die opnieuw niet op de Synode tegenwoordig was geweest, verklarende, dat hij er niet kon zijn om voor hem dwingende redenen⁸⁾, die hij niet voor de Synode blootlegde, de kerken in beroering⁹⁾ te brengen, zooals hij vroeger had gedaan in verband met de Synode 1939-42. Hij werd berispt maar weigerde te erkennen, dat hij het mis had. En zoo zag de Synode zich ten slotte, na een bijna onbegrijpelijk groot geduld getoond te hebben¹⁰⁾, genoodzaakt hem te schorsen als professor en als emeritus-predikant¹¹⁾.

Deze handeling van de Synode werd beantwoord met een formeele kerkelijke revolutie¹²⁾. Een verklaring werd uitgegeven, stijl en geest van de Acte van Afscheiding van 1834 nabootsend, waarin onze kerken werden beschuldigd van afwijking van het heilig Woord van God, en van inbreuk maken op de K.O. Met deze verklaring zegde een aantal predikanten, ouderlingen en diakenen, evenals gewone kerkleden hunne plaatselijke kerk vaarwel¹³⁾. En eveneens ontrook zich een aantal kerken aan het kerkverband. Zoo zag dit tijdperk van oorlog en vernedering van onze natie het alarmeerende schouwspel van een formeele breuk in onze kerken gevolgd door menige procedure voor den wereldlijken rechter met het oog op de kerkelijke goederen¹⁴⁾. Dr. Schilder doorreisde op groote schaal de provincie Groningen, in welke provincie de oppositie het sterkst schijnt, er naar strevend plaatselijke kerken te stichten van een persoonlijke groep, zelfs in de kleinste dorpen.

Ik vermoed, dat hij zijn zienswijze van de kwestie zoo spoedig mogelijk ook in Amerika zal willen verspreiden. En daarom schrijf ik u zoo spoedig om u in te lichten hoe de dingen in werkelijkheid zijn¹⁵⁾; en ik hoop, dat u de vriendelijkheid wilt hebben, dit onder al onze menschen in Amerika te verbreiden¹⁶⁾.

Schilder en de zijnen trachten de menschen te doen geloven, dat hij de oude geest van de Scheiding tegenover de Kuiperiaansche theologie doet herleven¹⁷⁾. Maar niets is minder waar dan dit. De vaders van de Scheiding zouden zich in hun graf omkeeren, wanneer ze hoorden hoe de leerlingen van Schilder 1905 bestrijden¹⁸⁾, welke verklaring geheel in overeenstemming is met de uitspraak van Hendrik de Cock en Brummelkamp, en met een besluit van de Synode van 1837¹⁹⁾. Bovendien heeft Schilder zelf vroeger 1905 verdedigd tegen de Christelijk Gereformeerden in Nederland²⁰⁾ en

nu verloochent hij 1905 en verzet zich er tegen²¹⁾.

Natuurlijk zijn er een groot aantal Dominees en anderen, die zich zeer nauw tot 1834 aangetrokken voelen, die niet aan de zijde van Schilder staan. Maar niettemin is de breuk in onze kerken zeer betreurenswaardig²²⁾, en zij, die de oppositie begonnen, kunnen nooit hun houding verontschuldigen. Het is een groote zonde tegen God en den hemelschen Koning der kerk²³⁾.

Na een persoonlijke mededeeling beëindigt Dr. A. zijn brief.

¹⁾ Prof. Aalders zet den aanval onmiddellijk in: „de groote moeite, die in onze kerken veroorzaakt is door Dr. Schilder en een aantal van zijn vrienden. Deze voorlichting noem ik in strijd met de werkelijkheid. Als toch de Synode zich gehouden had aan de K.O., als zij niet voortdurend in geheime zittingen vergaderd had, als zij haar rapporten en acta niet verheimelijkt had, als zij de behandeling van de leergeschillen en van de beschuldigingen ook aan Schilder's adres in de rapporten van het overgebleven deel van de commissie — heeft Dr. Beets zoo'n rapport niet meegekregen naar Amerika, terwijl de beschuldigde het nog niet eens kende! — voor het oor van het Geref. volk had doen geschieden, dan ware er geen rumoer in onze kerken veroorzaakt. De Synode zelf is daarvan de oorzaak. Waarom de politiek van de donkere kamer? De aanval van Prof. A. is verkeerd gericht. Hij had gericht moeten zijn op de Synode zelf. De rumoer-makers zaten niet in de bank der beschuldigten maar achter de groene tafel, de heeren rechters.“

²⁾ Waarom is Prof. A. niet zoo eerlijk aan het Amerikaansche Geref. publiek mee te deelen waarom Prof. S. constant geweigerd heeft aan de Synode-bespreking deel te nemen? Want zoo wekt hij bij dat publiek opzettelijk den indruk, dat het van Prof. S. (en ook van Prof. G.) niets anders was dan koppige onwil. Buitendien is het ook niet waar, dat Prof. S. constant geweigerd heeft. Eerst heeft hij wel aan de besprekingen deelgenomen, later was hij gevangen en kon hij niet aan de besprekingen deelnemen. Daarna pas weigerde hij aan die besprekingen deel te nemen, om geldige redenen, die hij heeft medegedeeld aan de Synode. Waarom deelt Prof. A. dit niet mee? Hij wil toch voorlichting geven? Welnu, laat hij dat dan eerlijk doen.

³⁾ Schandelijk en goddeloos is deze beschuldiging. Laat Prof. A. met de stukken bewijzen, dat Prof. S. uitzag naar een gelegenheid om een conflict te veroorzaken. *Uit kon hij niet.* Maar dan moet hij Prof. S. niet als een kerkelijke misdadiger tentoonstellen. De waarheid is, dat Prof. S. met profetische klaarheid zag, dat de Synode naar een kerkelijk conflict heendreef door haar handelingen en dat juist hij alles heeft gedaan om dat te voorkomen en de eenheid der Geref. kerken te bewaren. Dit is weer van Prof. A. zoo'n propaganda-suggestie à la Goebels.

⁴⁾ Dus: de gelegenheid om zulk een conflict te veroorzaken zou zich hebben voorgedaan toen de Synode zich zelf ging continueren. Ach zoo! Maar *feit* is toch maar weer, dat niet Prof. S. dat conflict veroorzaakte, doch de Synode zelf, die de K.O. met de voeten trad, die een autoritaire kerkregering in practijk ging brengen en maling had aan de kerken, die ze vertegenwoordigde, die haar agendum zoo maar aanvalde, die de mindere vergadering uitschakelde, die hoe langer hoe meer hiërarchisch ging heerschen, straks zelfs over de conscientien. Prof. S. heeft de Synode aan haar K.O. anders niet. En hij volgde daarin den kerkelijken weg. Wat zijn plicht was. Maar dat mag tegenwoordig volgens het nieuwe „Kerkrecht“ niet meer.

⁵⁾ Men wrijft zich de oogen uit als men deze tirade leest. Waarom laat Prof. A. juist het punt weg, waarop de bom gebaast is? Is dat nu opzettelijk bedrog of niet? Weét Prof. A. bij geval niet meer, dat de Synode later, na, wat men noemt haar gematigd besluit, *éerst* een Toelichting heeft gegeven, waarin zij aan de kerken gaf den inhoud van 1905? Een Kuiperiaansche inhoud? Hij weét het. Weét Prof. A. bij geval niet meer, dat de Synode in verband met de ingebrachte Gravanima een *Præadvies*, gaf dat dien inhoud nog wat aandikte? Hij weét het. Weét Prof. A. bij geval niet meer, dat naar Synodale verklaring, deze Toelichting méér waarde had dan een rapport, waaruit men veel kan leeren om te verstaan wat de Synode bedoelde met die opzettelijke herhaling van 1905? Hij weét het. Weét Prof. A. bij geval niet meer, dat de Synode aan dit door haar zoo geïnterpreteerde 1905, de kerken, de ambtsdragers, de leden *concessioneel* gebonden heeft in haar officieel papieren en dat niets mocht geleerd worden wat haar interpretatie van 1905 niet ten volle in overeenstemming is? Hij weét het. Laat hij dan niet doen alsof we te doen hebben met een bloote en onschuldige herhaling over 1905 door de Synode. Want de Gravanima waren niet gericht tegen 1905 als zodanig — al hadden sommigen ook bezwaren tegen de formule zelf — maar tegen de Kuiperiaansche interpretatie van 1905, die de Synode aan de kerken opdrong. Hij weét het. Weét Prof. A. bij geval niet meer, dat zij daarvoor wel een scheuring over heeft gehad? Hij weét het. En daarom had hij dat aan zijn lezers moeten vertellen en het niet moeten doen voorkomen, alsof het ging tegen de formule van 1905 als zodanig. Want het 1905 van 1942 is niet meer het 1905 van 1905. De *inhoud* is een andere. Dat wascht het water van de zee niet af.

⁶⁾ Ja zeker, maar zij was daárom vredestichtend, omdat er geen confessionele binding aan haar bestond, en eenvoudig was een pacificatie-formule. Méér niet.

⁷⁾ Van de „nauwkeurigheid“ van het Synodale onderzoek der bezwaren weten we hier in Holland alles af.

⁸⁾ O die zalige onwetendheid der Synode. Maar zij was niet onwetend, waarom Prof. S. verklaarde haar niet te kunnen bijwonen. Wist zij niet, dat Prof. S. moest onderduiken? Dat men tweemaal met eenige weken tusschenruimte bij hem aan huis in Kampen geweest is, om hem te arresteeren? Dat in Apeldoorn op het bureau van de Gestapo, afdeling Kerk en opvoeding, het bevel lag, dat Prof. S. als hij gearresteerd was onmiddellijk moest doodgeschoten worden? Dat in Kampen eveneens een bevel lag, dat hij, als hij weer in Kampen

opdook niet en niet als niet, dat loerende vaarlijk aanwezig het verre dat de eisch w leefden d dat ala dwingend zulk een en dus i weer de Synode de goede Synode. H. H. Kuiper S haat ver over het gejaagd, gers heel in een e gen, dat, wel! Gel op zijn v duivels e Heere G ze zoch de leuge Prof. A. leven, ge de zeker En dat h ontvange richt gez seling e hij een o wel het de Gesta Juli vor optreden, makinget Waaro Amerika achter de schijnt b ⁹⁾ Zoo, om er es broeders, wel den schen ke beroering kerkelijke ¹⁰⁾ Zeer bijna on proces, e pen best wereld e de heete en de per synodale zou. ¹¹⁾ Prof. Want hij Prof. S. t ¹²⁾ Forn leantie n nageslacht noemden vandaag spreken, er nog e en de w van Utre bemiddel zaak van voor de dan zich dan refor ¹³⁾ Dit i plaatselij wederke ¹⁴⁾ Ja, e geerden i behandell ge kerkel klacht te gesmeekt eenige at enkele. I dan over zaak? Maar d de eenige getuigen, eischen d te leiden Denk ma beids-diet ¹⁵⁾ Meth zwart w naar Am werkelijk iets, dat te zetten. denleus. ¹⁶⁾ Helo lijkheids andere zi niet. Wam sneller lo ¹⁷⁾ Wat en geest werkelijk theologie

ich er tegen 21).
al Dominees en an-
getrokken voelen.
aan. Maar niettemin
treurenswaardig 22).
nien nooit hun hou-
groote zonde tegen
kerk 23).
eindigt Dr. A. zijn

nmiddelrijk in: „de
eroorzaakt is door
tenden. Deze voor-
kelijkheid. Als toch
e K.O., als zij niet
gaderd had, als zij
niet had, als zij
en van de beschul-
de rapporten van
nissie — heeft Dr.
naar Amerika, ter-
kende? — voor
geschieden, dan
veroorzaakt. De
van de politiek
in Prof. A. is ver-
zijn op de Synode
de bank der be-
tafel, de heeren

ijk aan het Ameri-
waaron Prof. S.
de-bespreking deel
publiek opzettelijk
ook van Prof. G.)
Buitendien is het
geweigerd heeft.
gen deelgenomen.
et aan de bespre-
ing hij aan die be-
redenen, die hij
arom deelt Prof.
ng geven? Welnu,

eschuldiging. Laat
Prof. S. „uitzag
te veroorzaken“
Prof. S. niet als een
e waarheid is, dat
g, dat de Synode
door haar hande-
om dat te voor-
n te bewaren. Dit
da-suggestie 3 la

a conflict te ver-
toen de Synode
laar feit is toch
et veroorzaakte,
t de voeten trad,
ractijk ging bren-
die ze vertegen-
aanvulde, die de
hoe langer hoe
ks zelfs over de
aan haar K.O.
kerkelijken weg,
genwoordig vol-
r.

men deze tirade
ut weg, waarop
telijk bedrog of
r, dat de Synode
besluit, eerst een
an de kerken gaf
sche inhoud? Hij
meer, dat de Sy-
Gravenima een
at aandikte? Hij
eer, dat, naar Sy-
waarde had dan
n om te verstaan
telijke herhaling
t, bij geval niet
zoo geïnterpre-
e, de leden con-
eale papieren en
et haar interpre-
stemming is? Hij
te te doen hebben
over 1905 door
let gericht tegen
in ook bezwaren
Kuyperiaansche
aan de kerken
geval niet meer,
er heeft gehad
aan zijn lezers
oen voorkomen,
05 als zodanig.
1905 van 1905.
et water van de

destichtend, om-
a haar bestond.
e. Méer niet.
Synodale onder-
holland alles af-
node. Maar zij
verklaarde haar
at Prof. S. moest
eenige weken
open geweest is.
orn op het bu-
opvoeding, het
erd was onmid-
Dat in Kampen
veer in Kampen

opdoek moest gearresteerd worden. Wist de Synode dat niet en Prof. A. ook niet? Kom, kom, de heeren moeten niet als zoo onwetend poseeren! Wisten de heeren ook niet, dat we bezet gebied zijn geweest en dat we een loerende Gestapo hadden, overal. En dat het niet ongevaarlijk was voor Prof. S. zijn dwingende redenen om niet aanwezig te kunnen zijn, bekend te maken? En ook dat het verraad overal loerde, ook in de Geref. kringen? En dat de meest mogelijke voorzichtigheid dwingend eisch was? Wel verbaasd, in wat voor een klimaat leefden die heeren dan toch? Wisten de heeren ook niet, dat als een broeder-in-den-Heere verklaart: ik heb dwingende redenen om niet te komen, dat men dat, in zulk een tijd nog wel, eenvoudig te aanvaarden heeft, en dus niets verder vragen moet? Dit is van Prof. A. weer dezelfde vervloekte suggestie, waarmee ook de Synode den geest van ons Geref. volk ten aanzien van de goede trouw van Prof. S. vergiftigd heeft. Dezelfde Synode, die zoo maar klaar is om den landverrader Dr. H. H. Kuyper eerherstel te geven, heeft op den onder-
duiker Schilder, die in principiële verzet pal stond, met haar verdachtmakingen van het allood van Prof. A. tegenover het Amerikaansche Geref. publiek, dag aan dag gejaagd. Maar, zal misschien Prof. A. zeggen: Dr. Rutgers heeft toch maar als Deputaat bij de hooge Overheid in „een conferentie“ van Prof. Nelis de inlichting ontvangen, dat Prof. S. door de Gestapo niet werd gezocht. Wel, wel! Gelooft Prof. A. een Gestapo-individu zoo maar op zijn woord? Heeft hij nooit gehoord, dat de Gestapo-duels en dienaren van den Satan en vijanden van den Heere Christus en zijn kerk elk middel om iemand, die ze zochten „boven water“ te krijgen, aangrepen — ook de leugen: hij wordt door ons niet gezocht? Maar wist Prof. A. niet, dat Prof. S. met gevaar voor zijn eigen leven, getracht heeft van dien Gestapo-beul Prof. Nelis, de zekerheid te krijgen, dat hij zich vrij kon bewegen? En dat hij op denzelfden dag, dat hij die zekerheid had ontvangen, per koerier aan de Synode in Utrecht bericht gezonden heeft, dat er in zijn omstandigheden plot-
seling een zoodanige verandering was opgetreden, dat hij een deputatie van de Synode ontvangen kon? Hoe-
wel het niet ongevaarlijk was — want wie vertrouwt de Gestapo? — heeft hij het toch gewaagd. Dat was in Juli vorig jaar. Vandaar dat hij toen weer publiek ging optreden. Waarover men ook alweer allerlei verdachtmakingen heeft gelanceerd.

Waarom zegt Prof. A. het dan, weer zoo, dat men in Amerika zal moeten zeggen: S. maakt ruzie en hij blijft achter de schermen? Maar ja, als het tegen Prof. S. gaat schijnt het doel alle middelen te heiligen.

2) Zoo, Schilder bracht de kerken in beroering. Prettig om er een zondebok op na te kunnen houden. Mannen broeders, stapel maar op. Er kan nog méér bij. Hij ging wel den kerkelijken weg, den ouden, beproefden, historisch kerkelijken weg en dat noemt men tegenwoordig *beroering*. Maar de beroerder Israëls is niet hij, die den kerkelijken weg gaat, maar die hem verliet, de Synode.
3) Zeer melodramatisch! Van onbegrijpelijk — pardon bijna onbegrijpelijk — geduld gesproken! Een bliksem-proces, en een lij-tempo, zooals dat in concentratie-kampen bestaat! Een bliksem-proces, zooals de kerkelijke wereld er misschien nog ooit een had gezien. Maar ja, de heeren hadden haast, want de oorlog liep ten einde en de pers zou dus weer vrij worden, terwijl het Duitsch-synodale-persorgaan de „Heraut“ dan wel verdwijnen zou.

4) Prof. A. moet in Juni 1945 niet zoo onvolledig zijn. Want hij had er bij moeten zeggen, en de Synode heeft Prof. S. toen in allerijl afgezet.

5) Formeele kerkelijke revolutie! In de dagen der Doelentent noemden de vaders van dit hun Synodalistisch nageslacht zoiets: *reformatie* en hun tegenstanders noemden die *reformatie, revolutie*. Deze vaders zouden vandaag van hun ontaarde zonen, die van revolutie spreken, zeggen: tout comme chez nous. Laat Prof. A. er nog eens een brief naar Amerika overheen schrijven en de waarheid vertellen, dat, toen de revisie-Synode van Utrecht niet alleen de Gravenima, maar ook de bemiddelings-voorstellen heeft afgewezen, daarmee de zaak van de revisie haar eindpunt had bereikt en er dus voor de bezwaarden geen andere weg meer overbleef dan zich vrij te maken van die zondige besluiten en dat den reformatie heet.

6) Dit is niet waar Prof. A. Ze zetten eenvoudig de plaatselijke kerk historisch voort door vrijmaking en wederkeer. Anders niet.

7) Ja, en daarvoor draagt de Synode en die haar regeerden de schuld. Of hebben de bezwaarden soms om behandeling der leergeschillen gevraagd? Nôôit. Of eenige kerkelijke vergadering? Niet een! Was er eenige aanklacht tegen iemand? Nêen. Heeft men de Synode niet gesmeekt te wachten tot na den oorlog? Ja. Was er dus eenige acute noodzaak om ze toch te behandelen? Geen enkele. Toch deed de Synode het. Wat klaagt Prof. A. dan over de gevolgen, die hij zelf mede heeft veroorzaakt?

Maar de Synode moest ze wel behandelen. Het was de eenige manier om de aandacht van haar ontrouw in getuigen en besluiten ten aanzien van handelingen en eischen der bezettende nationaal-socialistische macht al te leiden. Denk maar aan de Synodale getuigenissen. Denk maar o.a. aan het besluit ten aanzien van den arbeidsdienst.

8) Methode Hepp. Schilder, haast je rep je, in Amerika zwart maken, zooals dat geschiedde voor hij zijn reis naar Amerika ondernam. En: zoo zouden de dingen in werkelijkheid zijn? Hoe durft Prof. A. het bestaan, zoiets, dat met de feiten apart in strijd is, zwart op wit te zetten. De heele werkelijkheid is verwrongen en tendentius voorgesteld.

9) Helaas, Dr. Beets had beter gedaan met zijn vriendelijkheidsbetoon even te wachten tot hij uit Holland van andere zijde ook inlichtingen ontvangen had. Het geeft niet. Want ook in Amerika zal blijken, dat de waarheid sneller loopt dan de leugen. Let maar eens op.

10) Wat is dat voor een onzuivere tegenstelling: oud en geest etc. tegenover Kuyperiaansche theologie? De werkelijkheid is, dat S. recht gevraagd heeft voor de theologie der afscheiding, welke door den leerdwang der

Synode is uitgebannen. Zooals de Synode Dr. H. H. Kuyper posthume eerherstel gaf, heeft zij Lindeboom e. a. posthume afgezet.

11) Dat argument van de-zich-in-hun-graf-omkeerende-vaders is het meest geduldige. En niemand kan de waarheid controleren. Alleen maar: niet de vaders beslissen, maar de Schrift en de belijdenis.

12) Onlangs is nog uit de doeken gedaan hoe het met dat besluit van de Synode van 1837 zit.

13) Wil Prof. A. eens vertellen in welke opzichten Prof. S. 1905 verdedigde tegen de Christelijk Gereformeerde?

14) Wat zou dat? Het is beter zich van een dwaling te bekeeren, dan er in te volharden. Maar is het zoo gezegd, als Prof. A. doet, wel juist? Misschien wil hij nog wel eens zoo vriendelijk zijn en den geruchtmakenden brief van Prof. S. voorjaar '44 aan de kerken gezonden, na sluiting van de later toch weer niet gesloten Synode in Dec. '43, overlezen.

15) Ja, zeker betreurenswaard. Maar wêé de Synode door welke deze ergernis gekomen is.

16) Moge Prof. A. dit goed bedenken: de oppositie is gekomen van de Synoder-zij verbrak den vrede van 1905. Die houding is nooit te verontschuldigen en een groote zonde tegen God en den hemelschen Koning, nog wel in een tijd, waarin de wereld het woord der Kerk noodig heeft als brood. Geve de almachtige God terugkeer.

R'dam. Ds Herm. Knoop.

KERKELIJK LEVEN

Een nieuwe uitsprakenreeks der „Synode“. (III).

We gaan naar nr 10:
10. dat zoowel de uitspraken van 1905 als die van 1942 hieraan vast houden dat niet alle gedoopte kinderen wedergeboren zijn en de zaligheid beervaren, waarom ook elke beschuldiging als zou de Synode dit leeren of dit bedoelen als onwaar moet worden afgewezen.

Ook dit troost alleen die bezwaarden die niet nadenken. Het woord „gedoopt“ heeft immers ook hier weer dien dubbelzinnigen klank, dien we hierboven in het woord „doop“ beluisterden. „Gedoopt“ beteekent den eenen keer: werkelijk gedoopt, den volgende keer: alleen maar met water besprengd. „Niet alle gedoopte kinderen ZIJN wedergeboren“, dat beteekent in den mond der „synode“, dus zooveel als: „niet alle met water besprengde kinderen ZIJN wedergeboren. Maar dat wisten we al lang. Doch de (volgens de „synode“) werkelijk gedoopte, die ZIJN volgens haar reeds wedergeboren, — al weet geen mensch ooit hier op aarde ook maar één geval te noemen. Wat arm, dat zich verweren tegen „beschuldigingen“, die niemand met gezonde zinnen ooit uitsprak. En vooral dat spelen met woorden. Liet men dat maar na. Dan zou het blijken: men leert hier inderdaad: de (echt) gedoopte zijn alle wedergeboren.

Nu nr 11:
11. dat de Synode de gedachte verre van zich werpt als zou de doop bij elken doopeling de aanwezigheid van inwendige genade vaststellen, daar alleen voor de geloovigen geldt wat onze Ned. Geloofsbelijdenis in art. 33 zegt: „want het zijn zichtbare waarkeken en zegelen van een inwendige en onzienlijke zaak, door middel waarvan God in ons werkt door de kracht des Heiligen Geestes“.

Hier zit de kneep natuurlijk in het woord VAST-
STELLEN. Er moest staan: ONDERSTELLEN. Want daar loopt het gesprek over. En nog een ander woord moest er eigenlijk staan, nl.: BEZEGELEN. Men heeft immers aan den toenmaligen cand. H. J. Schilder officieel verklaard: *als de sacramenten waarlijk sacramenten zijn, dan VERZELEN ze de inwendige aanwezige genade. Maar men onduidelijk hierboven weer zijn eigen kwestie. Dat wil zeggen: men laat buiten blijven wie men op bespottelijken grond uitwierp, durft nog tegen hen hooge woorden spreken, hen „uitgetreden“ noemen, en zoo, tegen hen waarschuwen als tegen scheurmakers, en tegelijk gaat men schijnbewegingen uitvoeren, als hierboven signaleerd (niet meer praten over „onderstellen“, of „bezegelen“, maar over „vaststellen“, waar geen mensch het over had. Het volk is geduldig. En het vergeet gauw.*

Bedenk men wat we hierboven zeiden over de dubbelzinnige uitdrukking „doop“ (den eenen keer: werkelijk gedoopt, den anderen: alleen-met-water-besprengd), dan moeten we het synodale gevoelen zoo omschrijven:

a) bij den werkelijk gedoopte (bij wien inwendige genade aanwezig was) heeft de doop de inwendige genade verzeeld, en dus nog een beetje meer gedaan dan alleen maar haar „constateeren“;

b) bij den anderen „gedoopte“, die feitelijk alleen maar met water getoucherd was, doch niet een werkelijk sacrament ontvangen heeft, heeft wezenlijke doop eigenlijk niet eens plaats gehad. De waterhandeling, die er wel was, die constateerde niets meer dan een versterkt aanbod. Een aanbod met te sterker „klein“.

Als dus de „synode“ ons komt verzekeren: „niet bij ELKEN doopeling stelt de doop de aanwezigheid van „inwendige genade“ vast, dan zouden wij antwoorden: spaar u de moeite: o.i. stelt hij bij GEEN ENKELEN doopeling die genade vast. En wat het onderstellen (van het geloof) betreft, Maresius zegt ervan, in zijn bespreking, blz. 492, van art. 33, dat de sacramenten bij volwassenen geloof onderstellen (praesupponunt). Waarvoor? Voor het effect. Een bril, aldus Maresius, werkt alleen bij zienden, niet bij blinden. Kleeren verwarmen alleen een levend lichaam, geen lijk. Zoo werkt God in de „zienden“, in de „levenden“ door middel van de sacramenten. Dat werken, waardoor teken en beteekende zaak elkaar ontmoeten, dat werken dus, onderstelt geloof. Maar de bediening der sacramenten

zegt niet, vaststellenderwijs, dat de ontvanger niet blind is, geen „lijk“ is. Alleen maar, dat hem de beloften toekomen. Ze zijn in het hoorbare woord hem gegeven, aan hem geadresseerd. De sacramenten komen nu ook aan andere zintuigen dan alleen aan het gehoor die belofte-inhouden beteekenen en verzegelen. Aan het gezicht nl.

We leggen uitspraak nr 11 dus terzijde. Maar vóór het afscheid herinneren we eraan: lees haar goed, dan blijkt dat de „synode“ TWEEERLEI DOOP LEERT.

Nu is nr 12 aan de beurt:

12. dat naar het oordeel der Synode de doop, die bediend is aan hen, die later in ongelooft het sacrament verwerpen nimmer als schijndoop mag worden aangemerkt, omdat de doop op Gods soeverein bevel in Christus' kerk bediend, nimmer ledig en ijdel kan zijn. Dit kan ik alleen dan rijmen met hetgeen aan den toenmaligen cand. H. J. Schilder officieel is bekend ge-
maakt als het gevoelen der synode, indien ik op het woord „aangemerkt“ den vollen nadruk leg. Tegenover hem is gezegd: zijn het echt sacramenten, dan verzegelen ze inwendige aanwezige genade. Daaruit moet volgen, dat in werkelijkheid een doop geen echte doop IS, waar die genade ontbreekt. Maar ja, we zeiden reeds: men weet nooit zeker, dat de inwendige genade aanwezig is. Men kan dus niet zeggen: we kunnen in het één geval den doop als echten doop AANMERKEN, in het andere geval niet.

Zoo „verklaard“, kan men wat hier staat zoo ongeveer samenvoegen met hetgeen aan dien candidaat van destijds gezegd is. Maar dan is de redeneering wel zeer onduidelijk, en weder voorbijgaand aan het lijne punt in kwestie. Zoolang niet openlijk excuus is aangeboden voor hetgeen in de „procedure“-H. J. Schilder gebeurd is, en niet openlijk is gedesavouéerd wat de uitwerpscommissie heeft bestaan, houden we als ernstige menschen de „synode“ aan haar woorden. Ze heeft dit alles in de krant laten zetten, en heeft het af en toe over „volledig eerherstel“. Zoolang dit ontbreekt, nemen we aan, dat ze blijft bij haar meening. Dat overkomt anderen ook. We houden dus vol: op haar standpunt IS een water-sprenging zonder „inwendige aanwezige genade“ metterdaad een SCHIJNDOOP. — En waarom springt men nu heen over het begrip van „vollen en niet-vollen doop“? Dat was toch ook een heel opzettelijke en opvallende figuur in Toelichting, Praeadvies, en in de debatten, die de bezwaarschriften terzijde moesten stellen? Waar blijft de ernst?

Hier is nr 13:

13. dat in de uitspraken van 1905 en 1942 allerminst ligt opgesloten, dat elke gedoopte zichzelf voor wedergeboren mag houden, maar juist integendeel deze leerbesluiten met nadruk de noodzakelijkheid hebben uitgesproken, dat een ieder zichzelf ernstig heeft te onderzoeken of hij wel is waarvoor de kerk hem houdt.

Duidelijk is het niet. „Krachtens de belofte“, zoo staat er, moet „men“ het zaad des verbonds houden voor wedergeboren. Is dat woord „krachtens de BELOFTE“ meenens, moet dan de heele kerk, op die belofte vertrouwend, de gedoopte voor wedergeboren houden, doch de gedoopte zelf niet? Moet hij die belofte dan maar naast zich neerleggen? Het moest ook gebeuren volgens onze BELIDENIS, naar het heette. Moet heel de kerk die belijdenis laten gelden, doch alleen de gedoopte zelf niet? Geldt de belofte ieder ander, behalve hem tot wien ze gezegd is? Waar draaien we hier toch naar toe? Zeker, we accepteren, dat (ook) de gedoopte met dat „voor wedergeboren houden“ (van zichzelf) dient op te houden volgens 1905—1942, wanneer het tegendeel hem BLIJKT. Maar eerder niet. Anders zou én belofte én belijdenis haar kracht verliezen zoodra de oriëntering van ieder voor zichzelf begint. Het afgezwene gevoelen ligt dus wel degelijk opgesloten in 1905—42.

Vervolgen we met nr 14:

14. dat de beslissing van 1905 geen „compromis-formule“ genoemd mag worden in dezen zin, dat zij verschillende met elkaar strijdende deelen zou bevatten, of het eens gekrild zich met dit en een ander zich met dat stuk der formule kan vereenigen, zonder de geheele uitspraak te aanvaarden, doch zoo, dat de onderscheidene nuances elkaar in deze uitspraak, en dan in haar geheel, gevonden hebben, en zij dus het vredespaal is dat allen bevredigde en waaraan allen zich gebonden wisten.

Maar dat is al te bizar. Er zijn wel degelijk tegenstrijdigheden in 1905. B.v. houden voor reeds wedergeboren, en dit krachtens de BELOFTE, d.w.z. krachtens Gods SPREKEN, en toch ook zeggen: we hebben uit Gods SPREKEN geen enkele zekerheid of het bij de uitverkorenen gebeurt vóór, onder of na den doop. Dankbaar noteren we intusschen, dat ook volgens deze jongste synodale redeneering in bepaalden zin toch wel 1905 compromis-formule geweest is. Als zoodanig haazende, konden we in vroeger jaren ook afwijzen allerlei tegen haar ingebrachte redeneering. Dat nam echter een einde, toen men ging „binden“. Feit blijft, dat candidaten die tegen dat één onderdeel bezwaar hadden, deswege wegezonnen zijn, ook al beriepen zij zich op het andere. Het detail blijft dus binden.

Verder nr 15:

15. dat op de basis van deze uitspraak beide voorstellingen mogelijk zijn waarvan de ene meer den nadruk legt op het verbond in zijn betrekking tot de uitverkorenen en de ander op het verbond in zijn relatie tot alle kinderen der geloovigen, zonder dat een van beide betrekkingen mag losgelaten of ook maar verwaarloosd worden.

Dit interesseert ons niet meer. Verbonds-beschouwingen zijn geen zaken voor de kerk. Ze zijn ook niet in geding; en voorzover ze de bekende formule metterdaad raken, geldt dit „raken“ eveneens de sacramenten en de kerk-theorie. We hebben evenwel concreet te doen met een stel bindende formules van 1942. Daaraan binden we ons NIET. Moesten we bij elke formule vragen naar de achtergronden, naar de theorieën, waaruit ze kunnen opkomen, wel, dan hadden we werk tot ik weet niet hoe lang. Denk maar eens aan de